

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

24 & 25
ΙΟΥΝΙΟΥ
2003

 Σχεδιασμός εντύπου: Visual Options Φωτογραφίες Κ.Ο.Θ.: Visual Options
Διαχωρισμοί: "Μακεδονική Χρωμανάλυση" Εκτύπωση: Κουρτίδης - Μυληράκης
Συντονισμός - Επιμέλεια Ύλης: Φίλιππος Χατζησίμου Μουσικολογική Επιμέλεια: Evelin Voigtmann

Κ.Ο.Θ.
ΚΡΑΤΙΚΗ
ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Κ.Ο.Θ. Μίκης Μιχαηλίδης
ΜΟΝΙΜΟΣ ΑΡΧΙΜΟΥΣΙΚΟΣ Κ.Ο.Θ. Κάρολος Τρικολίδης

ΕΙΔΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΣΥΝΑΓΛΙΩΝ (Ε.Τ.Ο.Σ.)

Πρόεδρος

Κωνσταντίνος Γιακουμής

Αντιπρόεδρος

Κωνσταντίνος Χατζηκωνσταντίνου

Μέλη

Κωνσταντίνος Ζέρβας

Μαρία Τούρτα

Ιφιγένεια Παραστατίδου

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος

Κωνσταντίνος Πατσαλίδης

Αντιπρόεδρος

Άρης Μπαζμαδέλης

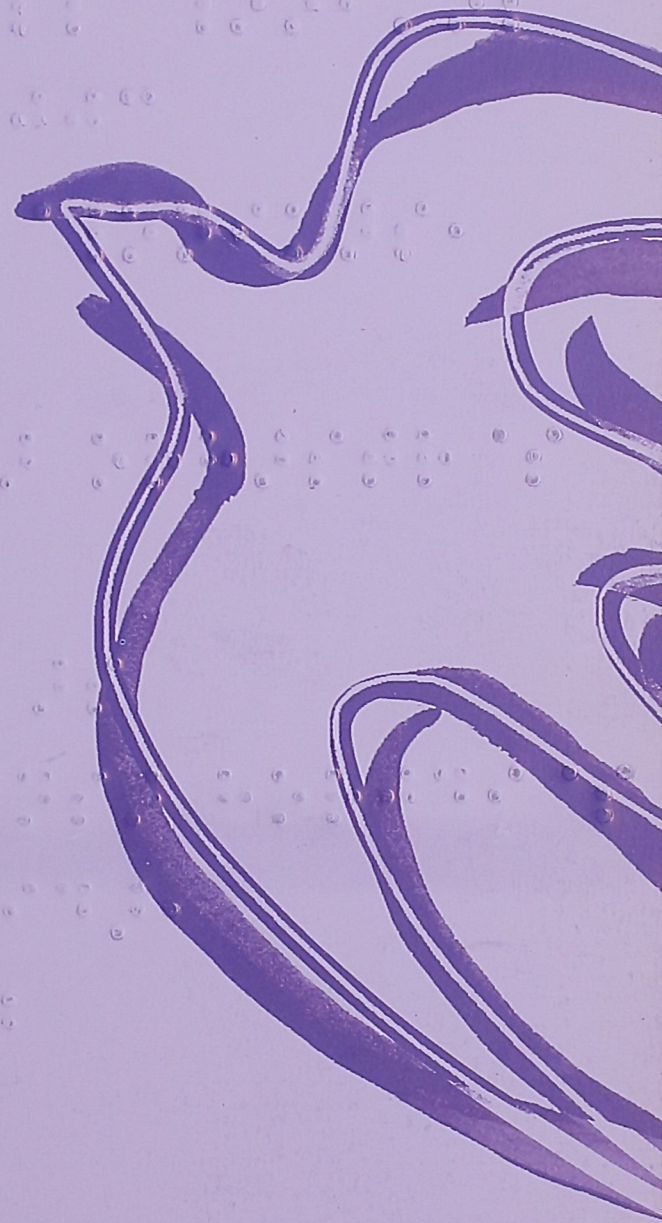
Μέλη

Δημήτρης Πάτρας

Γιώργος Πολίτης

Δημήτρης Χανδράκης

Το παραπάνω κείμενο είναι γραμμένο στη γλώσσα Braille για τους έχοντες μειωμένη ικανότητα όρασης

Η γλώσσα Braille είναι ο τρόπος με τον οποίο μαθαίνουν ορθογραφία και γραφή τα τυφλά παιδιά καθώς και η πιο άμεση επαφή με τις γραπτές σκέψεις των άλλων ανθρώπων...

Η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης βρίσκεται στην Κύπρο για να δώσει δύο πανηγυρικές συναυλίες, με την ευκαιρία της λήξης της ελληνικής προεδρίας. Μιας προεδρίας που θα μείνει στην ιστορία, όχι μόνο για τον εξαιρετικό τρόπο με τον οποίο η ελληνική κυβέρνηση χειρίστηκε τη δύσκολη αυτή συγκυρία, αλλά και γιατί, κατά τη διάρκειά της, η ευρωπαϊκή οικογένεια διευρύνθηκε με 15 νέα μέλη, ανάμεσα στα οποία και η Κύπρος.

Βεβαίως Ελλάδα και Κύπρος συγκροτούν διαχρονικά έναν ενιαίο πολιτιστικό χώρο. Δεν είναι μόνο η σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία που αποδεικνύει του λόγου το αληθές, αλλά και η ίδια η ιστορία. Τώρα όμως που η Κύπρος εντάσσεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τώρα που αποτελεί και τυπικά το ανατολικότερο έδαφος της Ευρώπης, έχουμε κάθε λόγο να νοιώθουμε βαθιά ικανοποίηση καθώς η ένταξη αυτή δικαιώνει όχι μόνο τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν από όλους μας αλλά την ίδια την ιστορία. Η Κύπρος ανήκει άλλωστε δικαιωματικά στην ευρωπαϊκή οικογένεια για λόγους ιστορικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς, και βέβαια, πολιτιστικούς.

Με την παρουσία της στην Κύπρο η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης μεταφέρει το αισιόδοξο μήνυμα της ενωμένης Ευρώπης, της κοινής προοπτικής και των αξιών που οφείλουν να διέπουν όλα τα κράτη-μέλη, τα οποία μετά τη διεύρυνση εισέρχονται σε μία περίοδο με νέες προκλήσεις.

Εύχομαι ο απόηχος του μηνύματος αυτού να περάσει την πράσινη γραμμή και να φτάσει σε όλη την Κυπριακή Επικράτεια μεταφέροντας μαζί με αυτό και το μήνυμα μίας Κύπρου ενιαίας, προηγμένης, ευρωπαϊκής.

Ευάγγελος Βενιζέλος
Υπουργός Πολιτισμού

Με ιδιαίτερη χαρά η Πρεσβεία της Ελλάδας στην Κύπρο ανέλαβε την διοργάνωση δύο μεγάλων συναυλιών, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης, σε λίγες ημέρες, του εξαμήνου της ελληνικής προεδρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Είναι κοινή παραδοχή ότι η απερχόμενη προεδρία απετέλεσε ορόσημο στην ιστορία του ελληνισμού, καθώς σηματοδότησε την υπογραφή προσχώρησης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως επιστέγασμα των πολύχρονων προσπαθειών για την ένταξη της Κύπρου στη φυσική της οικογένεια, την ενωμένη Ευρώπη.

Η επιτυχής ολοκλήρωση της ελληνικής Προεδρίας εορτάζεται λοιπόν στην Κύπρο με δύο συναυλίες της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης στην Λευκωσία και τη Λεμεσό, με την συμμετοχή δύο εξαιρετών Κυπρίων καλλιτεχνών: του διάσημου πιανίστα Συπριέν Κατσαρή, ενός από τους 100 καλύτερους πιανίστες ανά τον κόσμο, καθώς και του αρχιμουσικού Άγι Ιωαννίδη, ο οποίος θα διευθύνει την Ορχήστρα.

Το περιεχόμενο των συναυλιών αντικατοπτρίζει αυτό που οι δημιουργοί, Μανώλης Καθιομοίρης, Μίκης Θεοδωράκης και Σόλων Μιχαηλίδης, αντιλαμβάνονται ως «ελληνικό», ο καθένας στο δικό του ξεχωριστό ιστορικό και συναισθηματικό, πλαίσιο αναφοράς: μέσα από τη μουσική των χρωμάτων, των εικόνων και των ήχων που αυτοί συνέθεσαν, αναδεικνύεται το ίδιο ελληνική, η ορμή της νιότης, η δύναμη του πάθους, η δοξαστική χαρά της νίκης, αλλιά και η κατάρρα της διχόνοιας, και το άηλος για τις αξέχαστες πατρίδες.

Οι συναυλίες αυτές αναπέμπονται ως Ύμνος, άηλοτε θρηνητικός και άηλοτε ενθουσιαστικός, προς αυτό που η Ελλάδα, μητροπολιτική και κυπριακή αδιακρίτως, αντιπροσωπεύει, ως αξία, στο βάθος του ιστορικού της χρόνου.

Ύμνος άξιος και αινετικός, ύμνος καθάρσεως και ελέους.

Η πραγματοποίηση των συναυλιών θα ήταν αδύνατη χωρίς την εξ ολοκλήρου χρηματοδότηση του εγχειρήματος από το Υπουργείο Πολιτισμού της Ελλάδος. Ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνω για τον λόγο αυτό προς τον Υπουργό Πολιτισμού κ. Ευάγγελο Βενιζέλο.

Ευχαριστίες επίσης οφείλει η Πρεσβεία στην Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, καθώς και στον Δήμο Στροβόλου, για την παραχώρηση του νέου λαμπρού Δημοτικού Θεάτρου, το οποίο εγκαινιάζεται με την αποψινή Συναυλία.

Λευκωσία, 24 Ιουνίου 2003

Χρίστος Παναγόπουλος

Πρέσβης της Ελλάδας στην Κύπρο

Αγαπητοί φίλοι,

Το Διοικητικό Συμβούλιο και οι Μουσικοί της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης εκφράζουμε τη χαρά μας για την επίσκεψή μας στην μαρτυρική Κύπρο.

Σκοπός της επίσκεψής μας είναι να γιορτάσουμε μαζί την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και μάλιστα κατά την περίοδο της Ελληνικής Προεδρίας.

Με τις συναυλίες μας στην Λευκωσία και την Λεμεσό θέλουμε να μεταφέρουμε με την μουσική μας το αδελφικό μήνυμα αγάπης της Θεσσαλονίκης σε όλο το νησί, τιμώντας ταυτόχρονα όλους αυτούς που έφυγαν ή δεν μπορούν να είναι απόψε μαζί μας.

Οι δεσμοί της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης με την Κύπρο είναι μακρόχρονοι και ουσιαστικοί. Πιστεύω πως σήμερα εκπληρώνουμε και ένα από τα όνειρα του αείμνηστου Σόλωνα Μιχαηλίδη, του ιδρυτού της Ορχήστρας, να παίξουμε στην δική του πατρίδα με μια ορχήστρα όπως αυτός είχε ονειρευτεί πριν από σαράντα τέσσερα χρόνια.

Κωνσταντίνος Α. Γιακουμής
Πρόεδρος Δ.Σ. Ε.Τ.Ο.Σ Κ.Ο.Θ

Η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής τα τελευταία χρόνια.

Με την συμφωνία των εταίρων για την ευρωπαϊκή διεύρυνση, που υπεγράφη στην Αθήνα, η Κύπρος μας είναι πλέον μέλος της μεγάλης οικογένειας.

Στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας στην Ε.Ε., η Ελληνική Πρεσβεία στη Λευκωσία προσεκάλεσε την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης για δύο πανηγυρικές συναυλίες, στη Λευκωσία και τη Λεμεσό. Η πρόταση έγινε δεκτή με ενθουσιασμό γιατί οι δεσμοί της Κ.Ο.Θ. με την Κύπρο είναι ιστορικοί. Αρκεί να θυμηθεί κανείς ότι ιδρύθηκε το 1959 από τον αείμνηστο Σόλωνα Μιχαηλίδη.

Η επιλογή του προγράμματος έχει συμβολική σημασία διότι αναφέρεται στην ελληνική λεβεντιά που «έσυρε» την Κύπρο στην Ευρώπη, βλήπε Μ. Καλομοίρη «Η συμφωνία της λεβεντιάς» με το «τη υπερμάχω» ως φινάλε : Τα νικητήρια... Το συμφωνικό ποίημα «Κερύνεια» του Σ. Μιχαηλίδη μας θυμίζει πως η μισή μας πατρίδα παραμένει σκλαβωμένη και «θέλει δουλειά πολλή» μέχρι την ολοκληρωτική λεφτεριά. Το κονσέρτο για πιάνο και ορχήστρα του Μ. Θεοδωράκη θυμίζει τους αγώνες του Έλληνα συνθέτη για την Κύπρο.

Μουσικά, έχουμε μια ιστορική εξέλιξη από τον Μ. Καλομοίρη τον ιδρυτή της Ελληνικής Εθνικής Σχολής, ως τον Σ. Μιχαηλίδη τον ιδρυτή της Ελληνικής - Κυπριακής Σχολής και ως τον Μ. Θεοδωράκη, τον σύγχρονο εκφραστή της μουσικής στην Ελλάδα, από την κλασική μουσική μέχρι το «Άξιον Εστί» και τα τραγούδια του.

Σολίστ και μαέστρος είναι δύο πασίγνωστοι κύπριοι καλλιτέχνες, ο Cyprien Katsaris και ο Άγις Ιωαννίδης αντίστοιχα, που με την αριστοτεχνική τους ερμηνεία μετουσιώνουν τα κλασικά μουσικά μεγαλουργήματα σε υψηλής αισθητικής ακουστική απόλαυση.

Μίκης Μιχαηλίδης
Αναπλ. Διευθυντής Κ.Ο.Θ.

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Θέατρο Ριάλτο Λεμεσός 20:30

24

Θέατρο Δήμου Στροβόλου Λευκωσία 20:30

25

2 0 0 3

Άγις Ιωαννίδης δ/ντής ορχήστρας
Cyprien Katsaris πιάνο

Χορωδία Εθνικού Ωδείου Κύπρου
Δ/ση χορωδίας **Miroslav Gospodinoff**

Χορωδία "Άρης" Λεμεσού
Δ/ση χορωδίας **Μαρίνος Μιτέλλας**

Σ.Μιχαηλίδης

Κερύνεια-Συμφωνική εικόνα ΔΙΑΡΚΕΙΑ 10'

Μ.Θεοδωράκης ⓘ

Κοντσέρτο για πιάνο & ορχήστρα (1957) ΔΙΑΡΚΕΙΑ 32'

I. Allegro ma non troppo, II. Adagio, III. Finale: Allègro moderato

Μ.Καλομοίρης

Η συμφωνία της Λεβεντιάς,

για μεγάλη ορχήστρα & χορωδία, έργο 21

I. Ηρωικά & Παθητικά, II. Το κοιμητήριο στη βουνοπλαγιά,

III. Σκέρτσσο - Γλέντι IV. Νικητήρια

ΔΙΑΡΚΕΙΑ 46'

Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης

Η **Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης (Κ.Ο.Θ.)** ιδρύθηκε το 1959 από το Σόλωνα Μιχαηλίδη, με τον τίτλο "Συμφωνική Ορχήστρα Βορείου Ελλάδος". Αρχικά αποτέλεσε τμήμα του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης, αριθμώντας πενήντα μόλις μέλη. Το 1969, χάρη στις προσπάθειες του ιδρυτή της, κρατικοποιήθηκε και πήρε τη σημερινή της ονομασία.

Πολλοί και σημαντικοί Έλληνες καλλιτέχνες ανέλαβαν τη διευθυντική "σκυτάλη" της: πρώτος ο Σόλων Μιχαηλίδης και στη συνέχεια ο Γεώργιος Θυμής, ο Άλκης Μπαλτάς, ο Κάρολος Τρικολίδης, ο Κοσμάς Γαλιλαίας, ο Κωνσταντίνος Πατσαλίδης και ο Λεωνίδας Καβάκος. Σήμερα, η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης αριθμεί εκατό περίπου μουσικούς και αναπληρωτής διευθυντής της είναι ο Μίκης Μιχαηλίδης.

Από την αρχή της καλλιτεχνικής της διαδρομής η Κ.Ο.Θ. συμπεριέλαβε στο πρόγραμμά της ένα πλούσιο ρεπερτόριο, από το μπαρόκ μέχρι τις πρωτοποριακές συνθέσεις του 20ου αιώνα, με στόχο πάντοτε την ανάδειξη του μουσικού πολιτισμού συνολικά και πέρα από τα όρια του κλασικού.

Πρωταρχικός στόχος της είναι η προβολή της ελληνικής μουσικής παρακαταθήκης

και η προώθηση νέων ταλέντων. Πολλές ήταν, επίσης, οι πανελλήνιες και παγκόσμιες πρώτες εκτελέσεις που πραγματοποίησε.

Διάσημοι Έλληνες και ξένοι αρχιμουσικοί, καθώς και σολίστες διεθνούς ακτινοβολίας (Α. Khatchaturian, Οδ. Δημητριάδης, Μ. Rostropovich, Ν. Gutman, Μ. Maisky, Δ. Σγούρος, V. Ashkenazy, Ρ. Badura-Skoda, L. Kogan, Λ. Καβάκος, V. Tretjakov, V. Spivakov, Κ. Κοτσιώλης και άλλοι) έχουν συμπράξει με την Κ.Ο.Θ.

Η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης πραγματοποιεί ετησίως μεγάλο αριθμό συναυλιών και έχει εμφανισθεί επανειλημμένα στα σημαντικότερα φεστιβάλ τόσο της Ελλάδας (Φεστιβάλ Αθηνών-Ηρώδειο, Δημήτρια, Φεστιβάλ Φιλίππων) όσο και του εξωτερικού (Διεθνές Φεστιβάλ "Κύπρια"-Κύπρος, International Festival "Zino Francescatti"-Μασσαλία, Φεστιβάλ Eclectic, Βαλένθια κ.ά.), καθώς και στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών.

Μίκης Μιχαηλίδης

αναπλ. διευθυντής Κ.Ο.Θ.

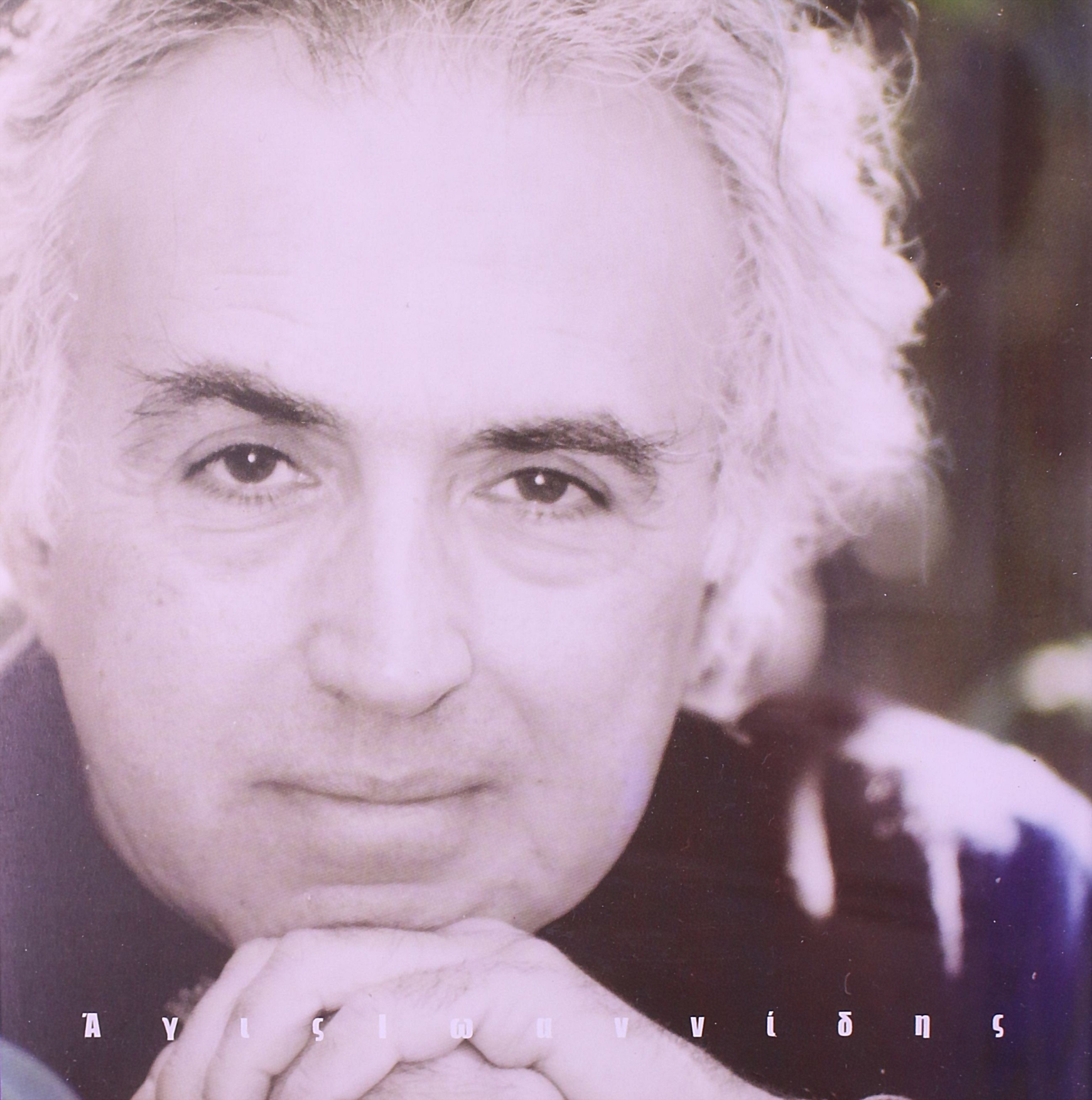
Γεννήθηκε στη Λευκωσία της Κύπρου, όπου σπούδασε βιολί και θεωρητικά. Συνέχισε στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης βιολί με τον Κοσμά Γαλιθαία και ανώτερα θεωρητικά με το θείο του Σόλωνα Μιχαηλίδη. Ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην Ανωτάτη Σχολή Μουσικής της Βιέννης, στο Κονσερβατόριο της Βιέννης και στη Βασιλική Ακαδημία Μουσικής του Λονδίνου (L.R.S.M. performance).

Ξεκίνησε τις εμφανίσεις του στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση της Κύπρου. Υπήρξε μέλος της Ορχήστρας Δωματίου Cappella Academica, της Συμφωνικής Ορχήστρας Tonkünstler, του Trio Metamorfon και του συγκροτήματος παλιάς μουσικής Clemencic Consort στη Βιέννη.

Από το 1981 δίδαξε στο Νέο Ωδείο Θεσσαλονίκης και στο Δημοτικό Ωδείο Κατερίνης και από το 1985 διδάσκει στο Σύγχρονο Ωδείο Θεσσαλονίκης βιολί, ορχήστρα και μουσική δωματίου. Διεύθυνε τα μουσικά σεμινάρια Βερτίσκορ, την Ορχήστρα Νέων Βορείου Ελλάδος και την Ορχήστρα Δωματίου Pro Musica κ.ά.

Έδωσε ιδιαίτερο βάρος στους Έλληνες συνθέτες και στους νέους καλλιτέχνες. Ανέβασε παιδικές όπερες, μιούζικαλ και μουσικό θέατρο. Έκανε πολλές παγκόσμιες και πανελλήνιες πρώτες εκτελέσεις.

Είναι Α΄ Κορυφαίος της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης. Επί πολλά χρόνια είναι μέλος της Καλλιτεχνικής Επιτροπής της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης και από το Μάρτιο του 2001 είναι Αναπληρωτής Διευθυντής της Κ.Ο.Θ. Από το 2000 είναι καλλιτεχνικός διευθυντής του Νομαρχιακού Ωδείου Φλώρινας και από φέτος καλλιτεχνικός διευθυντής του Σύγχρονου Ωδείου Θεσσαλονίκης.

Ά γ ι ς Ι ω α ν ν ί δ η ς

○ Άγις Ιωαννίδης γεννήθηκε στη Λευκωσία. Αν και σπούδασε μουσική από τα παιδικά του χρόνια, το πρώτο του επιστημονικό ενδιαφέρον ήταν η ψυχολογία, την οποία σπούδασε σε πανεπιστήμια της Μ.Βρετανίας και της Αυστραλίας.

Μετά την περάτωση της διδακτορικής του διατριβής, στράφηκε ολοκληρωτικά στη μουσική και σπούδασε διεύθυνση ορχήστρας στο Guildhall School of Music and Drama στο Λονδίνο, στη μεταπτυχιακή τάξη του Τσέχου μαέστρου Vilem Tausky. Στο τέλος των σπουδών του απέσπασε το πρώτο βραβείο διεύθυνσης ορχήστρας. Σπούδασε, επίσης, τσέμπαλο και σύνθεση με τον Buxton Orr και αργότερα στη Βιέννη με τον Diether de la Motte. Συνέχισε τις σπουδές του στο National Opera Studio (Λονδίνο) και παρακολούθησε σεμινάρια μάστερ κλας τόσο στην Αγγλία όσο και σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Ευτύχησε να έχει μεγάλους δασκάλους, όπως τους George Hurst, Helmut Rilling και Sergiu Celibidache.

Έπειτα από δεκαετή προϋπηρεσία ως διευθυντής ορχήστρας σε πολλές όπερες της πρώην Δυτικής Γερμανίας, έγινε αρχιμουσικός στην Ορχήστρα της πόλης Vaasa (Vaasa City Orchestra) στη Φινλανδία. Το χρονικό διάστημα 1989-1993 ήταν τακτικός επισκέπτης μαέστρος στις Κρατικές Ορχήστρες Δωματίου και Νέων της Κύπρου, καθώς και σύμβουλος του Υπουργείου Παιδείας για την εξέλιξη αυτών των ορχηστρών. Από το 1993 έως το 1998 ανέλαβε την καλλιτεχνική τους διεύθυνση, καθώς και τη θέση του αρχιμουσικού τους.

Ο Άγις Ιωαννίδης έχει εμφανιστεί ως μαέστρος σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες: Ελλάδα, Ρουμανία, Ουγγαρία, Γερμανία, Φινλανδία και Ισπανία όπως επίσης στην Αίγυπτο και στην Αυστραλία.

Οι συνθέσεις του περιλαμβάνουν έργα συμφωνικής μουσικής, μουσικής δωματίου, χορωδιακά και έργα για σόλο φωνή. Έχει αναλάβει ως συνθέτης σημαντικές αναθέσεις για ντοκυμαντέρ και για θέατρο, συνεργαζόμενος με το Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου.

Πρόσφατα εξελέγη αντιπρόεδρος του Κέντρου Κυπρίων Συνθετών.

Ά γ ι ς Ι ω α ν ν ί δ η ς
δ/ντής ορχήστρας

C y p r i e n K a t s a r i s

○ Cyprien Katsaris γεννήθηκε στη Μασσαλία το 1951. Άρχισε να μελετά πιάνο σε ηλικία τεσσάρων ετών και συνέχισε τις σπουδές του στο Ωδείο του Παρισιού (Paris Conservatoire), με την Aline van Barentzen, τη Monique de la Bruchollerie και τον Jean Hubeau.

Σήμερα, στο ζενίθ της καριέρας του, ο Ελληνοκύπριος καλλιτέχνης κατατάσσεται στη λίστα με τους 100 παγκοσμίως καλύτερους πιανίστες του 20ού αιώνα, σύμφωνα με το έγκυρο γαλλικό περιοδικό *Diapason*, ενώ τα δύο γνωστότερα ευρωπαϊκά περιοδικά για πιάνο, το αγγλικό *International Piano Quarterly* και το γαλλικό *Piano le Magazine*, του αφιέρωσαν συγχρόνως το εξώφυλλο και ειδικό ρεπορτάζ στο τελευταίο τεύχος τους το 2000.

Το Δεκέμβριο του 2000 στο Παρίσι, η γαλλική κυβέρνηση απένειμε στον καλλιτέχνη τον τίτλο του Ιππότη του Τάγματος των Τεχνών και των Γραμμάτων (*Chevalier dans l'Ordre des Arts et des Lettres*), σε ειδική τελετή με καλεσμένους προσωπικότητες από όλο τον κόσμο. Το 2001 ο Cyprien Katsaris τιμήθηκε με το μετάλλιο της πόλης του Παρισιού (*Médaille Vermeil de la Ville de Paris*).

Έχει τιμηθεί με πολλά βραβεία, όπως: Τιμητικό δίπλωμα στο διαγωνισμό Tchaikovsky στη Μόσχα (1970), το βραβείο Albert Roussel (1970), το βραβείο στο διαγωνισμό Queen Elizabeth των Βρυξελλών (1972), πρώτο βραβείο στο διεθνή διαγωνισμό Cziffra και το βραβείο στο διεθνή διαγωνισμό Young Rostrum της UNESCO (1977).

Έχει συμπράξει με τις πιο φημισμένες ορχήστρες του κόσμου, όπως: Φιλαρμονική Ορχήστρα του Βερολίνου, Ορχήστρα του Κλίβελαντ, Ορχήστρα Gewandhausorchester της Λειψίας, Φιλαρμονική Ορχήστρα του Λονδίνου, Ορχήστρα Concertgebouw, κ.ά.

«Μια ισχυρή προσωπικότητα με δάκτυλα που ακτινοβολούν...

Έχει ένα έντονο μουσικό προφίλ που τον τοποθετεί σε μια κατηγορία πολύ ανώτερη από αυτήν των συνήθων εκπροσώπων της διεθνούς σχολής του σύγχρονου πιάνου.»

(Απόσπασμα από το έργο αναφοράς

«Οι μεγάλοι πιανίστες - από τον Μότσαρτ μέχρι σήμερα» του Harold C. Schonberg, διάσημου μουσικοκριτικού των New York Times.)

C y p r i e n K a t s a r i s

Έχει συνεργαστεί με διάσημους αρχιμουσικούς, όπως τους: Leonard Bernstein, Christoph von Dohnanyi, Kurt Masur, Sandor Végh, Eliahu Inbal, Nikolaus Harnoncourt, Ivan Fischer, Mstislav Rostropovitch και πολλούς άλλους.

Έχει συνεργαστεί με πολλές δισκογραφικές εταιρείες, όπως: Teldec, Sony Classical, EMI, Deutsche Grammophon, BMG, DECCA, Pavane και κατέκτησε πολλά βραβεία: Grand Prix du Disque Franz Liszt το 1984 και το 1989 στη Βουδαπέστη, Record of the Year Award στη Γερμανία για την *9^η Συμφωνία* του Beethoven σε μεταγραφή Franz Liszt, Grand Prix du Disque Frederic Chopin στη Βαρσοβία το 1985, British Music Retailer's Association's Award το 1986. Το 1992 η ιαπωνική τηλεόραση NHK του αφιέρωσε σειρά 13 επεισοδίων με αποκλειστική διδασκαλία και ερμηνεία του σε έργα Chopin.

Παράλληλα με το κλασικό ρεπερτόριο, ενδιαφέρεται για την αναβίωση ξεχασμένων μουσικών έργων, όπως το *Κοντσέρτο σε ουγγρικό ύφος* των Liszt/Tschaikovsky, το οποίο ηχογράφησε με την Ορχήστρα της Φιλαδέλφεια, υπό τον Eugen Ormandy. Η δραστηριότητά του επεκτείνεται στη μουσική δωματίου και σε συνεργασίες με λυρικούς καλλιτέχνες. Με το μουσικό του κουιντέτο Katsaris Piano Quintet έχει εμφανιστεί στην Αμερική, στην Ευρώπη και στην Ιαπωνία, αποσπώντας εξαιρετικές κριτικές.

Έχει διδάξει σε ανώτερα τμήματα τελειοποίησης (master classes) στο Salzburg Mozarteum, στο Royal Conservatory of the Hague, στην Ακαδημία Τεχνών στο Μεξικό, στο Πανεπιστήμιο του Τορόντο, στην Ακαδημία Καλών Τεχνών του Χονγκ-Κονγκ και διετέλεσε μέλος επιτροπής στο διαγωνισμό Σοπέν της Βαρσοβίας, στο διεθνή διαγωνισμό Liszt της Ουτρέχτης και στο διεθνή διαγωνισμό Long-Thibaud 2001 στο Παρίσι.

Από το 1977 είναι καλλιτεχνικός διευθυντής του φεστιβάλ Echternach στο Λουξεμβούργο.

Τον Οκτώβριο του 1997, ο Φεντερίκο Μαγιόρ, γενικός διευθυντής της UNESCO, του απένειμε τον τίτλο του Καλλιτέχνη της UNESCO για την Ειρήνη (Artist of UNESCO for Peace).

Το 1999 εμφανίστηκε για ακόμη μια φορά στο Carnegie Hall, σε ένα ρεσιτάλ αφιερωμένο στην επέτειο των 150 χρόνων από τον θάνατο του Chopin, και η φωτογραφία του κόσμησε το εξώφυλλο του εντύπου British and International Music Year Book 1999.

Το Δεκέμβριο του 2000 έγινε η πρώτη παρουσίαση της προσωπικής του δισκογραφικής εταιρείας Piano 21 (αναφέρεται στον 21^ο αιώνα), η οποία μέχρι στιγμής έχει κυκλοφορήσει μεγάλο αριθμό CD και DVD.

«Είχα την τύχη να ακούσω τον Cyprien Katsaris στην εκπληκτική ερμηνεία του 3^ο Κοντσέρτου του Rachmaninov καθώς και σε μια θαυμάσια εκτέλεση του τελευταίου από τα Είκοσι Βλέμματά μου. Η ασάβινη τεχνική του, το φλογερό πνεύμα και η αυθεντικότητά του και τέλος η ηχητική υπεροχή του καθιστούν τον Cyprien Katsaris έναν εξαιρετικό πιανίστα κι έχω απόλυτη εμπιστοσύνη στη μελλοντική του πορεία.»

Olivier Messiaen

«Είμαι πεπεισμένος ότι ο Cyprien Katsaris αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη καλλιτεχνική αξία της γενιάς του.»

György Cziffra

«Είναι μεγάλος πιανίστας και, ακόμα καλύτερα, μεγάλος καλλιτέχνης και έχει μια φοβερή αίσθηση του ρομαντικού στυλ.»

Harold C. Schonberg

Χορωδία Εθνικού Ωδείου Κύπρου

Η Χορωδία του Εθνικού Ωδείου Κύπρου ιδρύθηκε το 1962 από τη Διευθύντρια του Ωδείου κα. Λουλού Συμεωνίδου.

Το 1963 η Χορωδία έκανε την πρώτη της εμφάνιση στην Λευκωσία στην όπερα του Gluck «Ορφέας και Ευρυδίκη» με την ορχήστρα του Ωδείου υπό τη διεύθυνση του Γιάγκου Μιχαηλίδη.

Το 1975 ανέλαβε τη διεύθυνση της χορωδίας ο αείμνηστος Άντρος Νάταρ, θέση που διατήρησε μέχρι τον απροσδόκητο θάνατό του, το Μάιο του 1988. Στην περίοδο αυτή η χορωδία έκανε πολλές και επιτυχείς εμφανίσεις τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό καθώς επίσης στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση με αυτοτελή κλασικά έργα, αποσπάσματα από όπερες και οπερέτες και έργα Κυπρίων και Ελλαδιτών συνθετών.

Τον Απριλίο του 1986 η χορωδία και η ορχήστρα του Ωδείου έδωσαν παραστάσεις στο Λονδίνο.

Τον Μάρτη του 1988 το συγκρότημα εμφανίστηκε σε έξι πόλεις της Δυτικής Γερμανίας. Τον Απρίλη του 1988 και τον Απρίλη του 1990 η χορωδία έδωσε σειρά συναυλιών στην Κύπρο με την Συμφωνική Ορχήστρα του Πολυτεχνείου του Darmstadt Γερμανίας.

Τον Ιούλιο του 1991 η χορωδία έδωσε τρεις συναυλίες στο Darmstadt και στη Φρανκφούρτη με την ορχήστρα του Πολυτεχνείου του Darmstadt. Το Νοέμβριο του 1992 έλαβε μέρος σε χορωδιακό φεστιβάλ στην Όπερα του Καΐρου. Τον ίδιο χρόνο έδωσε συναυλίες στην Κύπρο με τη Συμφωνική Ορχήστρα "Christophorus" Στουτγκάρδης. Τον Απρίλιο του 1994 παρουσίασε στην Λευκωσία αποσπάσματα από τη μεγάλη Καθολική Λειτουργία σε Σι Ελασσόνα του J.S. Bach.

Το Νοέμβριο του 1994 παρουσίασε «βραδιά Verdi» με τη Συμφωνική Ορχήστρα του Πολυτεχνείου του Darmstadt. Τον Δεκέμβριο του 1995 έδωσε Χριστουγεννιάτικη συναυλία με το «Βιεννέζικο Κουϊντέτο Χάλκινων Πνευστών». Τον Ιούλιο του 1996 παρουσίασε την 9^η συμφωνία του Beethoven στη Βόννη και στο Άμστερνταμ με τη Συμφωνική Ορχήστρα του Πανεπιστημίου της Βόννης. Η ίδια συναυλία δόθηκε και σε πόλεις της Κύπρου το Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου. Το Σεπτέμβρη του 1999 η Συμφωνική Ορχήστρα του Πανεπιστημίου της Βόννης, με συμμετοχή τριών Κυπριακών Χορωδιών μεταξύ των οποίων και της Χορωδίας του Εθνικού Ωδείου Κύπρου έδωσαν στη Λευκωσία και Λεμεσό συναυλίες με το έργο του Carl Orff "Carmina Burana".

Τον Αύγουστο του 2001 η χορωδία έλαβε μέρος στις «Γιορτές Λόγου και Τέχνης» της Λευκάδας που ήταν αφιερωμένες στον Άγγελο Σικελιανό με μια συναυλία διάρκειας μιας ώρας.

Τον Οκτώβρη του 2002 η χορωδία μαζί με εκείνη της Πνευματικής Στέγης «Λεάνδρου Σίταρου» έδωσαν σε τρεις πόλεις της Κύπρου παραστάσεις με τα έργα του Μ. Θεοδωράκη «Άξιον Εστί» και «Πνευματικό Εμβατήριο» με την Κρατική Ορχήστρα Κύπρου, τη Λαϊκή Ορχήστρα Μ. Θεοδωράκη και Ελλαδίτες Σολίστες.

Κατά διαστήματα, τη Χορωδία διηύθυναν οι μαέστροι Κύπρος Μάρκου, Μάρω Σκορδή, Άνδρος Νάταρ, Ρίτα Ολυμπίου και Βύρων Κολάσης.

Τη Χορωδία διευθύνει μόνιμα από το 1990 ο διακεκριμένος Βουλγαρικής καταγωγής μαέστρος Miroslav Gospodinoff.

Χ ο ρ ω δ ί α Ε θ ν ι κ ο ύ Ω δ ε ί ο υ Κ ύ π ρ ο υ

Χορωδία "Αρης" Λεμεσού

Χορωδία " ' Άρης" Λεμεσού

Η Χορωδία Άρης Λεμεσού είναι η αρχαιότερη χορωδία της Κύπρου. Ιδρύθηκε το 1939 από τον αείμνηστο μουσουργό Σόλωνα Μιχαηλίδη, που ήταν και ο μαέστρος της μέχρι την αναχώρησή του για τη Θεσσαλονίκη το 1956.

Το 1962 η χορωδία έκανε νέο ξεκίνημα κάτω από τις οδηγίες του Μαρίνου Μιτέλλα, που ήταν μαθητής του Σόλωνα Μιχαηλίδη και ο οποίος είναι από τότε αφολοκερδώς μόνιμος μαέστρος της. Από τη ημέρα της ίδρυσής της η χορωδία υπηρετεί με σοβαρότητα και ανιδιοτέλεια τη μουσική.

Η χορωδία παρουσιάστηκε σε πολλά μέρη της Ελλάδος, στο Λονδίνο, το Μάντσεστερ, στη Βόννη, στην Κολωνία, στο Νιντερκάσσελ, στην Ουαλλία (στον περίφημο διαγωνισμό του Άρνεμ), στις Βρυξέλλες στη Βάρνα, στη Βιέννη, στο Άμστερνταμ, στη Τσεστοχόβα της Πολωνίας, στο μέγαρο της ΟΥΝΕΣΚΟ στο Παρίσι, στην Αμβέρσα, στην Ουτρέχτη. Η χορωδία στις εμφανίσεις της απέσπασε εγκωμιαστικές κριτικές.

Η χορωδία έχει στο ενεργητικό της έξι δίσκους με έργα Κυπρίων και Ελλαδιτών συνθετών. Η τελευταία δισκογραφική της εργασία στο δίσκο του Γιάννη Μαρκόπουλου με τη ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΟΡΦΕΑ και άλλα έργα του συνθέτη, όπως παρουσιάστηκαν σε συναυλίες στη Βιέννη, στις Βρυξέλλες, στο Παρίσι και αλλού.

Στη μακρόχρονη ιστορία της η χορωδία είχε την τύχη να συνεργαστεί με διάφορα μουσικά σύνολα, πιανίστες, μονωδούς, κρατικές και συμφωνικές ορχήστρες και άλλες χορωδίες. Πολλοί συνθέτες της εμπιστεύθηκαν συνθέσεις τους και αρκετές από αυτές παρουσιάστηκαν σε πρώτη εκτέλεση.

Σόλωνας Μιχαηλίδης [1095 - 1979]

Κερύνεια-Συμφωνική εικόνα

Το έργο έχει ξεχωριστή σημασία για το συνθέτη. Από την Κερύνεια καταγόταν η μητέρα του και με αφορμή την εισβολή των Τούρκων το 1974 έγραψε αρχικά το τραγούδι «Κερύνεια μου». Αλλά δεν άφησε το θέμα αυτό και συνέθεσε το 1976 τη συμφωνική εικόνα με τον ίδιο τίτλο, καθώς και ένα έργο για μικτή χορωδία το 1979.

Ο Σόλων Μιχαηλίδης έγραψε για το έργο του:

«Θρήνος, προσευχή, ελπίδα...

Αφιέρωμα αγάπης και τιμής στη γλυκεία μικρή πολιτεία, που πρώτη πλήρωσε πικρά το τίμημα στο βάρβαρο επιδρομέα, που πρώτο το χώμα της βεβηλώθηκε κι οι ακρογιαλιές της μολύνθηκαν από του Αττίλα τη βρωμιά. Εκεί πρώτα έσβησε το φως κι η λάμψη της χαρούμενης ζωής και από κει το σκοτάδι της σκληριάς απλώθηκε στο μισό νησί.

Η αναπόληση της ασύγκριτης ομορφιάς της, ζυμωμένη βαθειά με τις μνήμες των παιδικών μας χρόνων αναδύει μέσα στην ψυχή τον πόνο με την προσευχή, το θρήνο με την ελπίδα...

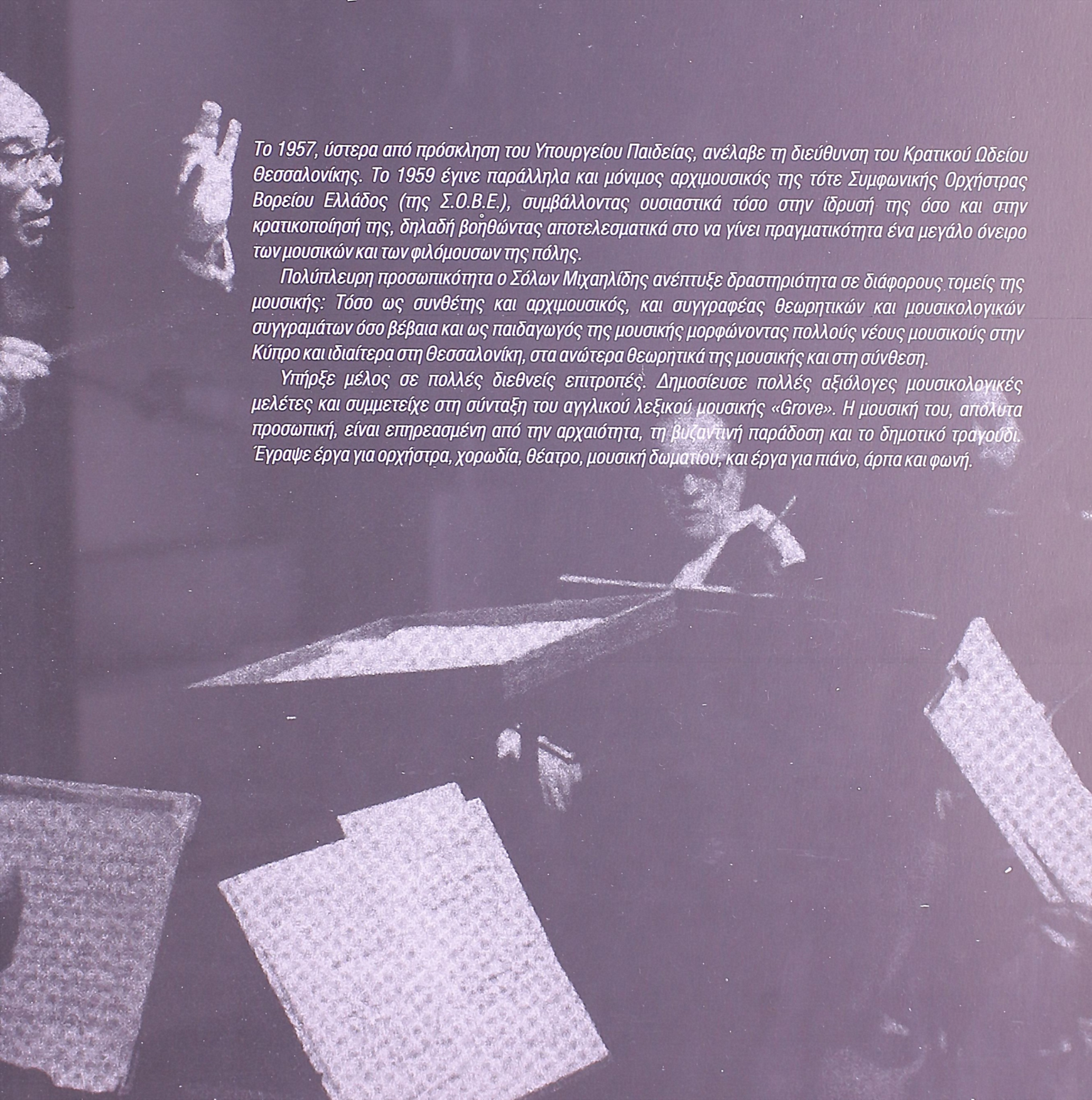
Από τα βάθη των αιώνων, όμως, προβάλλει η ψυχή της, η ψυχή όλου του μαρτυρικού νησιού ολόρθη κι αδάμαστη και με καρτερία πίστη κι ελπίδα υπομένει και προσμένει το φως της Λευτεριάς». (Γενάρης 1976).

+ Σόλων Μιχαηλίδης

Ο συνθέτης και μουσικολόγος Σόλων Μιχαηλίδης γεννήθηκε στη Λευκωσία της Κύπρου το 1905 και πέθανε στην Αθήνα το 1979.

Ύστερα από τις πρώτες του μουσικές σπουδές στην πατρίδα του στην Κύπρο, όπου μετά το Γυμνάσιο ολοκλήρωσε και σπουδές στο Παγκύπριο Διδασκαλείο, ο Σόλων Μιχαηλίδης συνέχισε τη μουσική του εκπαίδευση στο Trinity College of Music του Λονδίνου (Σύνθεση και διεύθυνση ορχήστρας, 1927-1930) και στην Ecole Normale de Musique στο Παρίσι με τη Nadia Boulanger και στη Schola Cantorum με το Guy de Lioncourt και τον Marcel Labey.

Ύστερα από την ολοκλήρωση των μουσικών του σπουδών επιστρέφει στην Κύπρο, το 1934, οπότε και ιδρύει το Ωδείο της Λεμεσού, το οποίο και διευθύνει ως το 1956. Στο διάστημα αυτό αναπτύσσει στην Κύπρο μια πολλαπλή δραστηριότητα: Το 1938 ιδρύει τον Σύλλογο Συναυλιών Λεμεσού και την Κυπριακή Συμφωνική Ορχήστρα. Από το 1941 ως το 1956 υπηρετεί επίσης ως καθηγητής μουσικής στο Λανίτειο Κοινοτικό Γυμνάσιο Λεμεσού.

Το 1957, ύστερα από πρόσκληση του Υπουργείου Παιδείας, ανέλαβε τη διεύθυνση του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης. Το 1959 έγινε παράλληλα και μόνιμος αρχιμουσικός της τότε Συμφωνικής Ορχήστρας Βορείου Ελλάδος (της Σ.Ο.Β.Ε.), συμβάλλοντας ουσιαστικά τόσο στην ίδρυσή της όσο και στην κρατικοποίησή της, δηλαδή βοηθώντας αποτελεσματικά στο να γίνει πραγματικότητα ένα μεγάλο όνειρο των μουσικών και των φιλόμουσων της πόλης.

Πολύπλευρη προσωπικότητα ο Σόλων Μιχαηλίδης ανέπτυξε δραστηριότητα σε διάφορους τομείς της μουσικής: Τόσο ως συνθέτης και αρχιμουσικός, και συγγραφέας θεωρητικών και μουσικολογικών συγγραμμάτων όσο βέβαια και ως παιδαγωγός της μουσικής μορφώνοντας πολλούς νέους μουσικούς στην Κύπρο και ιδιαίτερα στη Θεσσαλονίκη, στα ανώτερα θεωρητικά της μουσικής και στη σύνθεση.

Υπήρξε μέλος σε πολλές διεθνείς επιτροπές. Δημοσίευσε πολλές αξιόλογες μουσικολογικές μελέτες και συμμετείχε στη σύνταξη του αγγλικού λεξικού μουσικής «Grove». Η μουσική του, απόλυτα προσωπική, είναι επηρεασμένη από την αρχαιότητα, τη βυζαντινή παράδοση και το δημοτικό τραγούδι. Έγραψε έργα για ορχήστρα, χορωδία, θέατρο, μουσική δωματίου, και έργα για πιάνο, άρπα και φωνή.

Μίκης Θεοδωράκης

Κοντσέρτο για πιάνο & ορχήστρα (1957)

Ανήκει στην Α΄ Παρισινή περίοδο του συνθέτη που θεωρείται η πλέον καθαρόαιμα συμφωνική (1954-60). Η σύνθεση του "Piano Concerto" γίνεται στα 1957-58, σχεδόν παράλληλα με το μπαλέτο «Αντιγόνη». Γι' αυτό και συναντούμε ομοιότητες. Ιδιαίτερα στο Πρώτο Μέρος του "Piano Concerto". Είναι η περίοδος κατά την οποία ο Θεοδωράκης έχει τελειοποιήσει το σύστημα των «Τετραχόρδων». Στο πεδίο της ρυθμικής επεξεργασίας συναντάμε πλήθος από γεωμετρικά σχήματα. Παράλληλα τα θυρικά θέματα με την έντονη προσωπική σφραγίδα του συνθέτη δημιουργούν μια σπάνια ισορροπία ανάμεσα σ' αυτά τα δύο βασικά στοιχεία: Τον πρωτοποριακό ήχο και τον θεοδωρακικό θυρισμό. Τέλος σε ό,τι αφορά το πιανιστικό μέρος υπάρχουν πλήθος από καινούριες ηχητικές προτάσεις, ευρήματα πιανιστικού ήχου, τεχνικές που βάζουν σε δοκιμασία ακόμα και τον καλύτερο πιανίστα, ενώ παράλληλα μας προσφέρουν πρωτόγνωρους πιανιστικούς συνδυασμούς ήχων.

Στο Πρώτο Μέρος υπάρχει μια κλασική θα λέγαμε οικονομία εκφραστικών μέσων. Η ενορχήστρωση είναι λιτή και διάφανη, ώστε να προβάλλεται και να αναδεικνύεται ο διάλογος ορχήστρας-πιάνου. Διάλογος άηλιότε σκωπτικός, άηλιότε θυρικός με αιφνίδιες εκρήξεις όπου δοκιμάζονται οι τεχνικές του σολίστα αηλλά και της ορχήστρας. Τα κύρια μουσικά θέματα έχουν την προσωπική σφραγίδα του συνθέτη αποκαλύπτοντας τόσο τον μελωδικό όσο και τον στοχαστικό χαρακτήρα της έμπνευσης που επεκτείνεται και στο καθαρά τεχνικό μέρος όπως η.χ. η εναρμόνιση, η αντίστιξη και η ενορχήστρωση. Τελικά όλα αυτά τα στοιχεία συνταιριασμένα με εντελώς πρωτότυπο τρόπο και αποηύτως ισορροπημένα μεταξύ τους δίνουν την εντύπωση μιας καινούριας «κλασικότητας». Έχω ακούσει πολλές φορές τον συνθέτη να αποκαλεί το Δεύτερο Μέρος του "Piano Concerto" «μπετοβενικό». Όταν τον ρώτησα γιατί, μου απάντησε: «Η τραγική του ανάσα».

Το Μέρος αυτό ξεκινά με το solo piano που εκθέτει το βασικό μελωδικό θέμα την πρώτη φορά με το αριστερό και την δεύτερη με το δεξί χέρι. Οι αρμονίες που υποβαστάζουν το θέμα αυτό είναι καθαρά «τετραχορδικές» και δημιουργούν ένα «πληνθητικό» ηχητικό κλίμα. Το κύριο μουσικό θέμα εμφανίζεται με τα έγχορδα, με έναν γνήσια δραματικό τρόπο που πράγματι μας παραπέμπει σε μπετοβενικές τραγικές μουσικές χειρονομίες είτε σε χορικό αρχαίας τραγωδίας. Είναι, θα λέγαμε, ακόμα ένα δραματικό march funebre σε επίπεδο διαρκούς έντασης, όπου ο διάλογος πιάνου ορχήστρας αγγίζει συχνά τα όρια ενός εσωτερικού ψυχικού παροξυσμού, που παραπέμπει στις πρόσφατες οδυνηρές προσωπικές εμπειρίες που κουβαλάει μέσα του ο συνθέτης λίγα μόλις χρόνια μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου.

Άλλωστε αυτά τα δραματικά προσωπικά στοιχεία σφραγίζουν όλα τα έργα αυτής της περιόδου.

Το Τρίτο και τελευταίο Μέρος εισβάλλει σαν ένας νηχτικός καταρράκτης με την σφραγίδα πιο πολύ της ψυχής παρά του προσώπου της κρητικής μουσικής. Το βασικό στοιχείο είναι ο έμμονος ρυθμός του Συρτού Χανιώτικου που κυριαρχεί από την πρώτη έως την τελευταία νότα του Μέρους αυτού. Πράγματι αν αφαιρέσουμε όλα τα άλλα στοιχεία και μείνουμε μονάχα στον βασικό ρυθμό, τότε θα διαπιστώσουμε ότι το Μέρος αυτό θα μπορούσε να συνοδεύσει έναν τυπικό κρητικό χορό, σαν αυτόν που οι λαϊκοί μουσικοί παίζουν στους γάμους και στα βαφτίσια και που συνήθως διαρκεί τρία μερόνυχτα. Αυτό το πείσμα, η εμμονή στον ίδιο επαναλαμβανόμενο ρυθμό, αποκαλυπτικό στοιχείο του κρητικού χαρακτήρα, επηρέασε βαθιά τον συνθέτη που θέλησε να το αποτυπώσει σε πολλά έργα του.

Φυσικά στο "Piano Concerto" ο έμμονος χορευτικός ρυθμός είναι ένα απλό πρόσχημα πάνω στο οποίο ο Θεοδωράκης θα χτίσει έναν λαμπερό νηχτικό κόσμο, όπου το solo piano θα φτάσει στα έσχατα όρια των εκτυφλωτικών του δυνατοτήτων σ' ένα διάλογο με μια εξ ίσου εκτυφλωτική ενορχήστρωση. Από την πρώτη στιγμή το solo piano εισβάλλει με συγχορδίες ενάτης και ενδεκάτης, δηλαδή με πελώρια blocks από νότες πελώριους νηχτικούς «τοιίους»- που όμως προχωρούν γρήγορα, επίμονα, χωρίς ανάσα, όπως γίνεται με το πεντοζάλλι και τον Συρτό Χανιώτικο με τον ανελέητο ρυθμό τον προορισμένο για χορευτές με χαλύβδινο σώμα και ψυχή. Αυτή υπήρξε για τον Θεοδωράκη η μουσική πρόκληση της Κρήτης που τον έβαζε κάθε φορά μπροστά και σε μια νέα δοκιμασία μουσικής σύνθεσης.

Με το Τρίτο Μέρος του "Piano Concerto" ο συνθέτης επιλέγει τον Διόνυσο. Όχι όμως έναν όποιον Διόνυσο αλλιά τον Διόνυσο της Κρήτης. Έτσι όλα και όλοι μπαίνουν σε μια υψίστη δοκιμασία. Συνθέτης, μάεστρος, μουσικοί ακροατές θα ζήσουν μια συνεχή εσωτερική ένταση που προκαλεί αυτός ο εκπληκτικός συνδυασμός ανάμεσα σε έναν ιερατικό έμμονο ρυθμό που δεν αλλιάζει και σε έναν μελωδικό και αρμονικό κόσμο που συνεχώς μεταλλάσσεται, με ιδέες που η μια γεννά την άλλη με μια ταχύτητα αλλιά και μια ευρηματικότητα που κυριολεκτικά ζαλίζουν με τις συνεχείς λήψεις που εκπέμπουν.

Τέλος θεωρώ ότι το τελικό αίσθημα που προκύπτει από όλα αυτά και πλημμυρίζει την ψυχή μας είναι η Χαρά. Η Χαρά του Ρυθμού, του Χορού, της ίδιας της Ζωής καθώς την τυλίγει και την βοηθάει να απογειωθεί ο βαθύτατος διονυσιακός χαρακτήρας αυτής της μοναδικής σελίδας μέσα στη συμφωνική μουσική του Θεοδωράκη.

Μανώλης Καλομοίρης

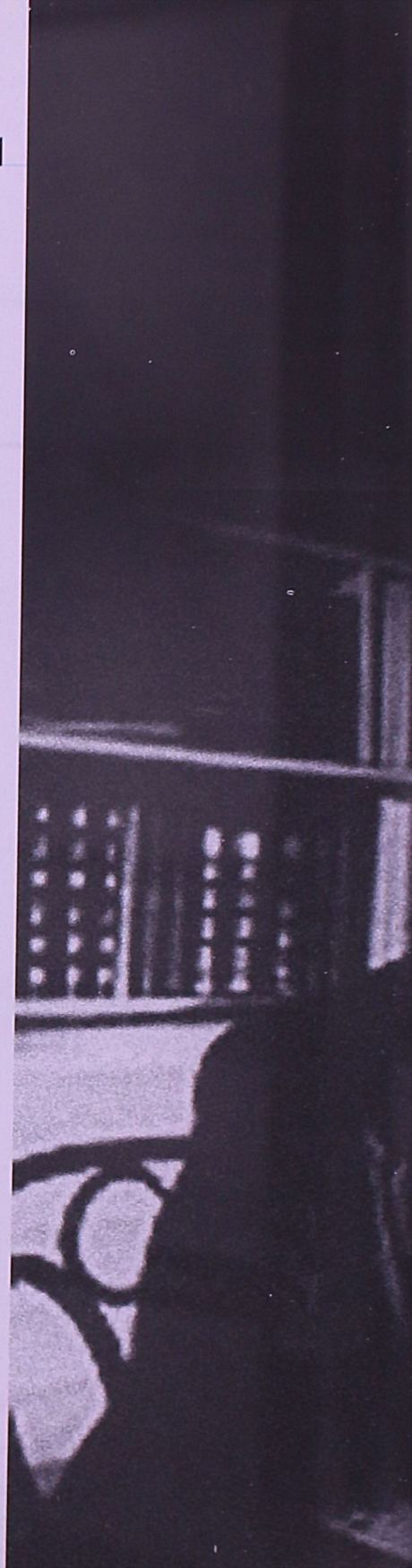
"Η συμφωνία της Λεβεντιάς", για μεγάλη ορχήστρα & χορωδία, έργο 21

Ο Μανώλης Καλομοίρης, ο «πατέρας» της Ελληνικής Εθνικής Σχολής γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1883 και πέθανε στην Αθήνα το 1962. Σπούδασε αρχικά στην Αθήνα και Κωνσταντινούπολη και κατόπιν στην Ακαδημία της Βιέννης. Αποφοίτησε το 1906 και αφού δίδαξε πιάνο για 4 χρόνια στη Ρωσία εγκαταστάθηκε το 1910 στην Αθήνα. Ίδρυσε δύο από τα σημαντικότερα Ωδεία της Ελλάδας, την Ένωση Ελλήνων Συνθετών και το 1945 εκλέχθηκε μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Έγραψε πάνω από 220 έργα, μεταξύ των οποίων 5 όπερες και 3 συμφωνίες.

Η συμφωνία αρ. 1, η επονομαζόμενη «της Λεβεντιάς» γράφτηκε μεταξύ 1918 και 1920 και είναι εμπνευσμένη από την ελληνική λεβεντιά και το όνειρο της «Μεγάλης Ελλάδας», το οποίο τότε φαινόταν να πραγματοποιείται με τις αλληπαλλήλες διεκδικήσεις ελληνικών εδαφών στη Μικρά Ασία. Η λεβεντιά περιγράφεται σε όλες τις εκφάνσεις της: τη χαρά της ζωής, τον πόλεμο, το χορό, την αγάπη, το θάνατο.

Το πρώτο μέρος, «Ηρωικά και παθητικά», εκφράζει την ορμή της νιότης και τη χαρά του πάθους και της νίκης. Το δεύτερο μέρος, «το κοιμητήρι στη βουνοπλαγιά» περιγράφει τη γαλήνια ατμόσφαιρα της νυχτερινής ανάπαυσης των στρατιωτών. Θέλει να μεταδώσει τη συγκίνηση που ένιωσε ο ίδιος ο συνθέτης περνώντας μια νυχτιά από ένα απέρριτο στρατιωτικό κοιμητήρι σε μια βουνοπλαγιά κάπου κοντά στο Σκρα του Μακεδονικού μετώπου του 1918. Στο τρίτο μέρος, «Σκέρτσο - Γλήντι» περιγράφεται μια γιορτή των παλικαριών, μέσα από την οποία προβάλλεται και η μοιρολατρεία τους. Το τέταρτο μέρος, «Τα Νικητήρια», αποτελεί επεξεργασία για ορχήστρα και μικτή χορωδία του βυζαντινού ύμνου «Τη Υπερμάχω».

Η πρώτη εκτέλεση του έργου έγινε στις 15 Σεπτεμβρίου 1920 στο Ηρώδειο υπό τη διεύθυνση του συνθέτη με θριαμβευτική επιτυχία. Στη "Συμφωνία της Λεβεντιάς", αλλά και στο σύνολο των συνθέσεων του Μανώλη Καλομοίρη διακρίνονται οι τέσσερις βασικές επιρροές του, που ήταν το δημοτικό τραγούδι, το έργο του Βάγκνερ, η Ρώσικη Εθνική Σχολή και το ρεύμα του δημοτικισμού. Μέσα από αυτές τις επιρροές διαμορφώνεται η συνθετική του γλώσσα, η οποία διακρίνεται για τις πληθωρικές και λαμπερές ενορχηστρώσεις, την πολυθεματικότητα (π.χ. στο πρώτο μέρος της "Συμφωνίας της Λεβεντιάς", με τα τρία θέματα), την ακραία διόγκωση της πολυφωνίας και την έντονη χρωματικότητα στην ανάπτυξη των θεμάτων.

Στα έργα του Καλομοίρη, οι παραδοσιακές ή βυζαντινές μελωδίες μετουσιώνονται σε χρωματικά θέματα που αναπτύσσονται με εντυπωσιακή δραματικότητα και πάθος μέσα στα υφολογικά πλαίσια του βαγκνερικού υστερορομαντισμού, δημιουργώντας ένα τελείως προσωπικό, αυθεντικό και άμεσα αναγνωρίσιμο στυλ γραφής.

Κώστας Τσούγκρας

Η πρωτοχρονιά του 1918 βρίσκει τον Καλομοίρη σε ηλικία 35 χρονών στην Αθήνα. Η μουσική του φήμη έχει ήδη κυριαρχήσει στην πρωτεύουσα. Στην ανάστατη Αθήνα της εποχής εκείνης που διψά για οτιδήποτε το ελληνικό οργανώνονται συναυλίες αποκλειστικά με έργα του. Η Ελλάδα, το σημείο αναφοράς της τέχνης του Καλομοίρη, από το 1912-13 που διπλάσισε τα εδάφη της δεν παύει να βρίσκεται σε αναταραχή. Το 1917 μπαίνει ουσιαστικά και στον μεγάλο πόλεμο. Την άνοιξη ο Καλομοίρης διορίζεται επιθεωρητής στρατιωτικών μουσικών και φεύγει για τη Μακεδονία. Εκεί αρχίζει να υλοποιεί την ιδέα για τη γραφή μιας συμφωνίας.

Το Μάιο η ανακατάληψη του Σκρά θα υπερυψώσει το ήδη υψηλό ηθικό των Ελλήνων. Το Σεπτέμβριο ο ελληνικός στρατός καταλαμβάνει το Μοναστήρι, σπάει το Γερμανοβουλγαρικό μέτωπο του Στρυμόνα και εξαναγκάζει τους Βούλγαρους σε ανακακωχή. Στο τέλος του 1918 ο Βενιζέλος απευθύνεται στη διάσκεψη ειρήνης του Παρισιού και διεκδικεί για την Ελλάδα, τη Βόρειο Ήπειρο, τη Θράκη, την Ιωνία, τα Δωδεκάνησα και την Κύπρο. Η Μεγάλη Ελλάδα μοιάζει να γίνεται πραγματικότητα. Το Μάρτιο του 1919 ο Καλομοίρης επικεφαλής της στρατιωτικής ορχήστρας αποβιβάζεται στην Πόλη. Οργανώνει σειρά συναυλιών και ο ελληνικός πληθυσμός τον αποθεώνει. Στις 23 Απριλίου η νεοσύστατη Ακαδημία Αθηνών απονέμει στον τριανταεξάχρονο συνθέτη το Αριστείο Γραμμάτων & Τεχνών. Την ίδια βραδιά παίζεται το δεύτερο μέρος της Συμφωνίας, το «Κοιμητήριο στη Βουνοπληγιά» σε πρώτη εκτέλεση. Οι κριτικές είναι διθυραμβικές. Στις 2 Μαΐου αποβιβάζεται στη Σμύρνη, την ιδιαίτερη πατρίδα του Καλομοίρη, η 1^η Ελληνική Μεραρχία. Θα ακολουθήσουν η κατάληψη του Αϊδινίου, της Περγάμου, της Προύσας. Στις 4 Απριλίου του 1920 η διάσκεψη του Σαν Ρέμο εκδικάζει τη Δυτική και Ανατολική Θράκη στην Ελλάδα και ευνοεί τις ελληνικές θέσεις για τη Σμύρνη. Όλο το καλοκαίρι του 1920 το κλίμα στην Ελλάδα είναι εορταστικό. Ο Καλομοίρης συμμετέχει τελειώνοντας τον παιάνα του, τη "Συμφωνία της Λεβεντιάς". Στις 15 Σεπτεμβρίου και στις γιορτές της Νίκης που οργανώνονται τότε, ο Καλομοίρης διευθύνει ο ίδιος το έργο του στο Ηρώδειο. Παρόν είναι και ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Όταν αρχίζει το τελευταίο μέρος το κοινό σηκώνεται όρθιο και ακούει κατανυκτικά την εκτέλεση. Με το τέλος της, αποθεώνει το συνθέτη.

Χρήστος Τσενές

Το Κόρνο

Το κόρνο ανήκει στα χάλκινα πνευστά, αν και κάποια παλαιότερη μορφή του ήταν από ζώϊκό κέρασ. Διάφορα όργανα των Ρωμαίων, ειδικά το cornu, έχουν μεγάλη σημασία για την εξέλιξη του.

Κατά τον 14' αιώνα, στην Ευρώπη ήταν διαδεδομένο το λεγόμενο κυνηγετικό κόρνο με κυκλικά περιστρεφόμενο σωλήνα. Επειδή έπαιζε κυρίως συνθήματα με βάση τα φυσικά διαστήματα, χρησιμοποιούνταν επίσης στο στρατό και στο ταχυδρομείο.

Ο Λουλλύ (1633-1687) το εισάγει πρώτος στην ορχήστρα του και από εκεί και έπειτα γίνεται σταθερό μέλος της στην κλασική εποχή και μετά.

Για την αλλαγή κλίμακας δημιουργήθηκε ένας μικρός σωλήνας που μπορούσε να προστεθεί ή να αφαιρεθεί αναλόγως, όμως κατά τον 19' αιώνα ολοκληρώνεται ο πλήρης 'χρωματισμός' του κόρνου με την προσθήκη σταθερών κλειδιών και βαλβίδων από τους Blühmel (1813), Stölzel (1818) και Périnet (1829).

Όπως σε όλα τα χάλκινα πνευστά, ο ήχος σχηματίζεται από τα χείλη του εκτελεστή, επειδή όμως ο σωλήνας του είναι στενός και μακρύς, το κόρνο είναι ένα δύσκολο όργανο και 'ξεφεύγει' εύκολα.

Γι' αυτό τον λόγο, το κόρνο συναντάται σπάνια σε εντελώς σολιστική μορφή, αλλά η μεγάλη του έκταση, καθώς και το εύχο ηχόχρωμά του, το καθιστούν μέχρι σήμερα ιδιαίτερα σημαντικό για την ορχήστρα.

Πληροφορίες για **Εισιτήρια** και **συνδρομές** στο Ταμείο της **Κ.Ο.Θ.**
(Μέγαρο Εταιρίας Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη),
Δευτέρα έως Πέμπτη 10:00 - 13:00 και 17:00 - 20:00 και Παρασκευή 10:00 - 13:00
και το απόγευμά της συναυλίας στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης
(Ταμείο Κ.Ο.Θ. 19:00 - 21:00)

Τηλέφωνο ταμείου: 2310 236990

Η Κ.Ο.Θ. διατηρεί το δικαίωμα - αν χρειαστεί - να τροποποιήσει το πρόγραμμα
Η είσοδος μετά την έναρξη της συναυλίας επιτρέπεται μόνο στο διάλειμμα
Η είσοδος στη συναυλία επιτρέπεται σε παιδιά 6 ετών και άνω

Απαγορεύεται αυστηρά η βιντεοσκόπηση, η φωτογράφιση και η μαγνητοφώνηση κατά τη διάρκεια της συναυλίας.

HELLENIC EMBASSY
IN THE CONTEXT OF THE GREEK PRESIDENCY IN THE E.U.

Rialto Theater Limassol 20:30

24 & 25

Municipal Theater of Strovolos Nicosia 20:30

JUNE
2 0 0 3

Ayis Ioannides conductor
Cyprien Katsaris piano

**Choir of the Ethniko
Conservatory of Cyprus**
Conductor **Miroslav Gospodinoff**

"Aris" Choir of Limassol
Conductor **Marinos Mitellas**

S.Michaelides

Kerynea-Symphonic poem DURATION 10'

M.Theodorakis ①

Piano Concerto (1957) DURATION 32'

I. Allegro ma non troppo, II. Adagio, III. Finale: Allegro moderato

M.Kalomiris

"Symphony of the Braveness", for chorus and orchestra,
Op.21 DURATION 46'

① 1st PERFORMANCE

THESSALONIKI STATE SYMPHONY ORCHESTRA

8 Σεπτεμβρίου 2003

Αποκαλυπτήρια της προτομής του Σόλωνα Μιχαηλίδη
στη Μονή Λαζαριστών, Θεσσαλονίκη
θα ακολουθήσει συναυλία με έργα Σόλωνα Μιχαηλίδη

Α' ΒΙΟΛΙΑ
Εξάρχοντες
Σίμος Παπάνας
Δημήτρης Χανδράκης

Κορυφαίοι Α'
Μίκης Μιχαηλίδης
Γιώργος Πετρόπουλος
Θεόδωρος Πατσαλίδης

Tutti
Κρυστάλλης Αρχοντής
Εύη Δελφινόπουλου
Μαρία Δρούγου
Γιώργος Κανδυλίδης
Ευάγγελος Παπαδημητρός
Ανδρέας Παπανικολάου
Γκρέτα Παπά
Μαρία Σουέρεφ
Μαρία Σπανού
Ευτυχία Ταλακούδη,
Γιώργος Γαρυφαλλάς
Έκτωρ Λάππας
Αναστασία Μισουρλή
Νίκος Τσανακάς

Β' ΒΙΟΛΙΑ
Κορυφαίοι Α'
Ντάρια Κάτσιου
Ανθή Τζίμα

Κορυφαίοι Β'
Νικόλαος Αρχοντής
Αλέκτας Τζιαφέρης

Tutti
Ελευθέριος Αδαμόπουλος
Isabelle Both
Μαρία Εκλεκτού
Αθανάσιος Θεοδωρίδης
Ευαγγελία Κουζώφ
Καλλιόπη Μυλαράκη
Δέσποινα Παπαστεργίου
Μίμης Τοπσιδής
Μαρία Ζαχαριάδου
Ξένη Λουκίδου
Παράσχος Τηνιακούδης

ΒΙΟΛΕΣ
Κορυφαίοι Α'
Νεοκλής Νικολαΐδης
Χαρά Σεϊρά
Lutz Kühne

Κορυφαίοι Β'
Αλεξάνδρα Βάλτση
Αντώνης Πορίχης

Tutti
Χρήστος Βλάχος
Δημήτρης Δελφινόπουλος
Βιολέτα Θεοδωρίδου
Κατερίνα Μητροπούλου
Ειρήνη Παραλίκα
Φελίτσια Ποπίκα
Ρόζα Τερζιάν
Πάυλος Μεταξάς
Δημοσθένης Φωτιάδης

ΒΙΟΛΟΝΤΣΕΛΑ
Κορυφαίοι Α'
Δημήτρης Πάτρας
Βασίλης Σαΐτης
Δημήτρι Γκουντίμοβ

Κορυφαίος Β'
Ρένος Μπαλτάς
Απόστολος Χανδράκης

Tutti
Χρήστος Γρίμπας
Βίκτωρ Δάβαρης
Ανθή Κοντογιαννάκη
Γεώργιος Μανώλας
Δημήτρης Πολυζωΐδης
Γιάννης Στέφος
Δημήτρης Αλεξάνδρου
Ιωάννα Κανάτσου
Ζόραν Στέπιτς
Ίλινα Νάκη-Φερένσε

ΕΦΟΡΟΣ Κ.Ο.Θ.
Ελένη Μπουλασάκη

ΦΡΟΝΤΙΣΤΕΣ
Βασίλης Ξαγαράς - Αντώνης Ευστρατίου

ΒΟΗΘΟΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΩΝ
Πέτρος Γιάντσης

ΚΟΝΤΡΑΜΠΑΞΑ
Κορυφαίοι Α'
Γεώργιος Γράλιστας
Χαράλαμπος Χειμαριός

Κορυφαίος Β'
Ιωάννης Χατζής

Tutti
Αναστάσιος Μαυρουδής
Ελένη Μπουλασάκη
Ειρήνη Παντελίδου
Αγάπη Παρθενάκη
Γιώργος Πολυχρονιάδης
Μιχάλης Σαπουντζής

ΦΛΑΟΥΤΑ
Κορυφαίοι Α'
Νίκος Δημόπουλος
Πέτρος Σουσάμογλου

Κορυφαίοι Β'
Ιωάννης Ανισέγκος
Γεώργιος Κανάτσος
Ίλιε Μακοβέι
Μάλαμα Χατζή

Tutti
Νίκος Κουκής

ΟΜΠΟΕ
Κορυφαίοι Α'
Δημήτρης Καλπαξίδης
Δημήτρης Κίτσος

Κορυφαίοι Β'
Νικόλαος Καλπαξίδης
Βλαντιμίρ Γκάνεβ
Κωνσταντίνος Χασιώτης

Tutti
Θωμάς Μητριζάκης

ΚΛΑΡΙΝΕΤΑ
Κορυφαίοι Α'
Χρήστος Γρασιονίδης
Κοσμάς Παπαδόπουλος

Κορυφαίοι Β'
Πάλλα Σμιθ-Διαμαντή
Αλέξανδρος Σταυριδής
Οβίντιου Καπλέσκου

Tutti
Βασίλης Καρατζίβας

ΦΑΓΚΟΤΑ
Κορυφαίοι Α'
Βασίλης Ζαρόγκας
Γιώργος Πολίτης

Κορυφαίοι Β'
Κωνσταντίνος Βαβάλας
Μαρία Πουλιούδη

Tutti
Μαλίνα Ηλιοπούλου

ΚΟΡΝΑ
Κορυφαίοι Α'
Εμμανουήλ Ιορδανίδης
Τραϊανός Ελευθεριάδης
Christian Beemelmans
Κοσταντίν Ισνράτε

Κορυφαίοι Β'
Βασίλης Βραδέλης
Παντελής Φεζό

Tutti
Νίκος Δραγομόνοβιτς

Αν. Καλλιτεχνικός Διευθυντής □
Μίκης Μιχαηλίδης

Μόνιμος Αρχιμουσικός □
Κάρολος Τρικολίδης

ΤΡΟΜΠΕΤΕΣ
Κορυφαίοι Α'
Σπύρος Παπαδόπουλος
Γρηγόρης Νέτσκας

Κορυφαίοι Β'
Νίκος Μπαχαριδής

Tutti
Δημήτρης Κουρατζίνος
Ιωάννης Σισμανίδης

ΤΡΟΜΠΟΝΙΑ
Κορυφαίοι Α'
Φιλήμων Στεφανίδης
Γιώργος Κόκκορας

Κορυφαίοι Β'
Φώτης Δράκος
Γρηγόρης Νέτσκας
Αθανάσιος Ντώνες
Λουκάς Παρθένης

Tutti
Βαγγέλης Μπαλτάς

ΤΟΥΜΠΑ
Κορυφαίοι Β'
Γιώργος Τηνιακούδης
Πάυλος Γεωργιάδης

ΤΥΜΠΑΝΑ
Κορυφαίοι Α'
Δημήτριος Βίττης
Βλαντιμίρ Αφανάσιεφ

ΚΡΟΥΣΤΑ
Κορυφαίος Β'
Κωνσταντίνος Χανής

Tutti
Ελευθέριος Αγγουριδάκης
Ντέλια Μιχαηλίδου

ΠΙΑΝΟ
Μαριλένα Λιακοπούλου

ΑΡΠΑ
Κατερίνα Κίτσου

*Οι μουσικοί της Κ.Ο.Θ. - μόνιμοι και έκτακτοι - αναφέρονται με αλφαβητική σειρά

ΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ

■ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Κ.Ο.Θ.

- Μίκης Μιχαηλίδης
✉ michaelides@tssso.gr

■ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ Δ/ΝΣΗΣ

- Φίλιππος Χατζησίμου
☎ 2310 589160
✉ philh@tssso.gr

■ ΔΗΜ. ΣΧΕΣΕΙΣ

- Πηνελόπη Σερδάρη
☎ 2310 589158
✉ artistic-dep@tssso.gr

■ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

- Βαγγέλης Γιασημακόπουλος
Μαρία Νιμπή
Νίκος Κυριακού
☎ 2310 589163
✉ info@tssso.gr

■ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟ

- Στεφανία Γιάντση
☎ 2310 589157
- Μανώλης Αδάμος
☎ 2310 589159
✉ economics@tssso.gr

■ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ/
ΜΟΥΣΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

- Λίνα Μυλωνάκη
☎ 2310 589156
✉ press@tssso.gr
✉ library@tssso.gr

■ ΤΑΜΙΑΣ

- Έλενα Παράσχου
☎ 2310 236990

FAX Κ.Ο.Θ. 2310 604854

ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μονή Λαζαριστών, Κολλοκοτρώνη 21,

564 30 Σταυρούπολη, Θεσσαλονίκη

ΤΑΜΕΙΟ Κ.Ο.Θ.

Μέγαρο Εταιρίας Μακεδονικών Σπουδών,

Εθνικής Αμύνης 2, 546 22 Θεσσαλονίκη

www.tssso.gr - υπό κατασκευή

Κ.Ο.Θ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ Τ
ΚΑΙ ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

"Τούτ' η γης που την πατούμε
όλοι μέσα θε να μπορούμε..."
Μανώλης Καλομύρης (1883-1962)

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

με την υποστήριξη
Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
Αγγελιοφόρος

FM 100

TV 100

FM 100,5
ΛΟΓΟΥ & ΤΕΧΝΗΣ

design by VISUAL OPTIONS®

Visual
OPTIONS

εκτύπωση: ΚΑΠΑ-ΜΙ

